

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

mateřské školy „JABLŮŇKA“, Liberec, Jabloňová 446/29,
příspěvková organizace





PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY (PPŠ)
AKTUALIZACE PRO ŠKOLNÍ ROK 2025/2026
(projednáno na pedagogické radě dne 25.08.2025)

Obsah

Úvod.....	2
2. Charakteristika školy a identifikace možných rizik	3
3. Cíl preventivního programu školy.....	4
4. Prevence šikany.....	5
5. Krizový scénář pro počáteční řešení šikany	5
6. Postup při podezření na týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte:.....	6
7. Agresivní dítě v MŠ.....	6
8. Prevence před virtuálními drogami v předškolním věku.....	7
9. Systematický rozvoj dovedností, které vedou k odmítnutí patogenu a osvojení zdravého životního stylu:	8
10. Legislativní a odborné zakotvení PPŠ školy	9
11. Garant programu.....	10
12. Spolupráce s poradenskými zařízeními, dalšími odborníky a organizacemi.....	10
13. Signály KID-kooperace, identifikace, důvěra	10
Zhodnocení preventivního programu školy - školní rok 2024/2025	11

Úvod



Již děti v předškolním věku se mohou setkat s patologickými jevy, jako je např. ohrožení na životě – šikana, týrání, zneužívání nebo drogy (především kouření a alkohol). Děti v předškolním věku získávají poznatky o světě a vytvářejí si s naší pomocí první postoje k různým skutečnostem.

Je tedy velmi důležité zahájit primární prevenci právě v době předškolního vzdělávání a poskytnout jim potřebné informace takovou formou, která bude přiměřená jejich věku a chápání. A čím dříve budou mít v povědomí fakt, že není dobré např. sbírat vše, co najdeme, nebo brát si co mi kdo dá, tím více budou do budoucna uchráněni od nejrůznějších problémů.

PPŠ naší školy vychází z RVP PV a opírá se ve svých cílech a identifikaci rizik zejména o indikátory kompetence osobnostní a sociální, díky níž dítě dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomáhá slabším, rozpozná nevhodné chování, vnímá ubližování a agresivitu, dále kompetence k řešení problémů, díky níž dítě chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale jejich včasné a uvážlivé řešení je výhodou a kompetence k občanství a udržitelnosti, díky níž si uvědomuje svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu.

Obsah PPŠ se opírá o vzdělávací oblasti RVP PV, zejména pak o oblast Dítě a jeho tělo, jejímž cílem je mj. vytváření zdravých životních návyků, oblast Dítě a ten druhý a společnost, jejímž cílem je mj. ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi a dospělými a vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách. Všechny tyto vzdělávací oblasti definují i další rizika, jež je možno zohlednit v tomto PPŠ.

2. Charakteristika školy a identifikace možných rizik

Mateřská škola je zřízena pro 96 dětí umístěných do 4 heterogenně uspořádaných tříd. V každé třídě jsou dva pedagogové. Mateřská škola je umístěna v sídlištní zástavbě, pavilonová budova je v klidnější části obklopená zelení, budova přiléhá k méně rušným ulicím mezi zástavbou. Budova je oplocena a přístup do nich je umožněn pouze osobám oprávněným.

Identifikace rizik

A. rizika vyplývající z kontaktu dítěte se školou a jejím okolím:

Pavilonová budova je v sídlištní zástavbě, pohyb různých lidí z různého sociokulturního prostředí přispívá k možnosti různých rizik při vycházkách se školou nebo s rodiči. Na zahradu mateřské školy se občas dostanou nezákonným způsobem různé osoby a způsobují zde menší škody a znečištění - lahve, plechovky a jiný nepořádek.

V tomto kontextu se v naší mateřské škole zaměřujeme na prevenci následujících patologických jevů:

- drogová závislost – konzumace drog se zaměřením na alkohol a kouření
- vandalismus
- šikana, intolerance, v dalším plánu i rasismus a xenofobie

Opatření: kontaktování Městské policie, žádost o zvýšenou ostrahu objektu.



B. rizika vyplývající z kontaktu dítěte s patogenem nebo jeho příčinou v rámci rodiny a jejího okolí

V tomto kontextu se v naší mateřské škole zaměřujeme na prevenci následujících patologických jevů:

- nezdravý životní styl
- rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech /domácí násilí, týrání a zneužívání dětí, ohrožování života a mravní výchovy dětí/
- virtuální drogy - počítač, televize apod.

Metody sběru dat k posouzení problematiky primární prevence sociálně patologických jevů:

- pozorování výchovně vzdělávacího procesu ve třídách pedagogickými pracovníky MŠ
- rozhovory s dětmi a jejich zákonnými zástupci
- dotazníky pro zákonné zástupce dětí (školní evaluace)
- spolupráce s odborníky (dětský lékař, pracovník PPP, sociální kurátor, ...)

3. Cíl preventivního programu školy

Cílem našeho preventivního programu školy je především tematicky zaměřené výchovně vzdělávací působení jako součásti výchovy a vzdělávání v naší mateřské škole. Pomocí osvědčených a dětmi pozitivně přijímaných metod (pozorování, rozhovory, hry, dramatizace, výtvarné činnosti apod.) se zaměřujeme na vytváření odolnosti dětí vůči sociálně patologickým jevům.

Naší prioritou je, aby dítě takový jev rozpoznalo a umělo ho vyhodnotit úměrně svému věku i situaci a bylo schopno zareagovat, aniž by ohrozilo své zdraví. V předškolním věku je podpora zdraví a zdravého životního stylu základem, a proto je pro nás důležitá především:

- sebedůvěra, samostatnost a sebejistota
- motivace k aktivnímu poznávání a prožitkům
- motivace pomoci druhým
- schopnost přizpůsobení se životu v sociální komunitě, vnímavý a otevřený vztah k okolnímu světu, schopnost přiměřeně kriticky myslet a rozhodovat se
- podpora zkušeností, které poskytují touhu účastnit se pohybových aktivit
- sebe rozvíjení



- rozvoj tvořivosti a estetického cítění

4. Prevence šikany

Základem prevence šikánování a násilí ve školkách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi dětmi (a mezi dětmi a učitelkami). Při efektivní realizaci prevence šikánování usilují o vytváření bezpečného prostředí a za tím účelem: - podporují toleranci, - podporují vědomí sounáležitosti - posilují a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školky - uplatňují spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt

Kompetence

Ředitelka školy odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikánování a násilí. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie, která je součástí Preventivního programu školy.

Průběžně nabízí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikánování.

Pedagogičtí pracovníci pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.

Všichni pedagogičtí pracovníci vnímají vztahy mezi dětmi a atmosféru ve třídách, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči dětem ovlivňují chování dětí.

Informují ředitelku školy při podezření na výskyt šikany.

5. Krizový scénář pro počáteční řešení šikany

Scénář pro řešení počáteční šikany (obvyklé formy šikany bez fyzického násilí)

Metoda první pomoci

Metoda první pomoci pro řešení počáteční a obvyčejné šikany má největší uplatnění. Jde o alternativní scénář, který při nápravě používá dvě odlišné metody - metodu vnějšího nátlaku (výchovnou komisi) a metodu usmíření.

Základní scénář pro počáteční šikanu s běžnou formou

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny (více vzájemně propojených agresorů?), stanovení formy šikany (fyzická, duševní)
2. Rozhovor s informátory a oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální rozhovory se svědky.
5. Ochrana oběti.
6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření) b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
7. Realizace vhodné metody a) Metoda usmíření b) Metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise)



8. Sezení s celou třídou a) Efekt metody usmíření b) Oznámení potrestání agresorů
9. Rozhovor s rodiči oběti, rozhovor s rodiči agresora.
10. Třídní schůzka - v případě potřeby, pokud se šikana rozšíří na více společně jednajících agresorů.
11. Následná a opakovaná práce s celou třídou (dramatizace za pomoci maňásků, loutek aj.)

6. Postup při podezření na týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte:

Zákonné normy, které se vztahují k situacím, kdy je ohroženo dítě:

Zákon o sociálně právní ochraně dětí (359/1999 Sb.)

Trestní zákoník (40/2009 Sb. v zppp.)

Jak postupovat při podezření na týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte či na jeho ohrožení domácím násilím?

Za týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte je považováno jakékoliv nenáhodné, vědomé i nevědomé konání rodičů, vychovatelů nebo jiné osoby vůči dítěti, které je v dané společnosti nepřijatelné, a které poškozují tělesný, duševní i společenský vývoj dítěte, v krajním případě způsobuje dokonce jeho smrt.

Každý, kdo se o jakékoliv výše uvedené situaci nezletilého dítěte doví, je nejen oprávněn, ale i povinen upozornit:

1. Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) - Zákon o sociálně-právní ochraně dětí dává možnost (v § 7) každému člověku, aby pracovníka OSPOD upozornil na to, že má podezření na to, že se někde vyskytuje dítě, o které není dostatečně postaráno, či dítě, které se nechová v souladu s obvyklými normami (šikana je ostatní a podobně). § 10 pak vymezuje

povinnost pracovníků zařízení pro děti, nemocnic a dalších, aby oznamovali orgánům sociálně-právní ochrany dětí i podezření, že dítě, se kterým pracují či přicházejí do styku, je dítě ohrožené.

2. Pokud máme jistotu, že se jedná o trestný čin, kontaktujeme přímo policii.

7. Agresivní dítě v MŠ

Pro agresivní projevy v předškolním věku jsou typické dvě základní emoce – vztek a zlost. Právě v tomto věku se emoční autoregulace teprve začíná rozvíjet a pokud je afektivní reakce silná, může se snadno vymknout kontrole a následuje agresivní reakce. Po vyhodnocení situace využíváme jasně daná pravidla, speciální metody a postupujeme podle krizového scénáře.

Pravidla pro práci s dítětem v afektu (agresivním):

- důslednost – efektivním, ale vlídným způsobem dítěti sdělujeme požadavek
- emoce – komentujeme konkrétní chování, které nás rozzlobilo, po odeznění afektu
- při sdělování požadavků používáme jednoduchá slova
- je-li vhodná situace, používáme vhodné a přiměřené argumenty – o podstatných věcech nediskutujeme



- jednoduchost a stručnost.

Speciálních metody

1. HRA: př. Sociální – rituály pravidel mění agresivní chování, učí se pozitivně vnímat tělesné kontakty – východiskem úspěchu je radost ze hry

2. POHÁDKY: zaměříme se na takové, kde dítě rozpozná společné vlastnosti s hlavní postavou (př. O neposlušných kůzlátkách, O Smolíčkovi pacholíčkovi..)

Četba z knihy: Už chodím do školky – Výchovné pohádky (Z. Řebíková)

Já a pan Hněv – o dětských pocitech

Obejmi mě, prosím

Léčivé pohádky (R. Suchá), aj.

3. POHYB – nácvik relaxace s názornými příklady (buben) + dechová cvičení (balónek, bublifuk), aj.

4. PŘÍBĚHY- forma vyprávění k problematice

KRIZOVÝ SCÉNÁŘ

V případech agrese a zvýšené pravděpodobnosti ublížení sobě či druhému, postupujeme v zájmu dítěte takto:

1. Mluvíme o tom, že to, co dělá, není v pořádku – chceme po něm, aby věc napravilo.

2. Stále jsme v jeho blízkosti, pozorujeme ho a komentujeme správné i nesprávné chování.

Nabídneme mu vybití negativní emoce v soukromí, např. v malé třídě. Ostatní děti nejsou v této chvíli přítomny, dítě je samo.

3. Zaútočí-li dítě, okamžitě ho separujeme, aby nepokračovalo v ubližování. Za určitých situací komentujeme jeho pocity a pomůžeme je ze sebe vypustit („pojď, vydupeme vztek, třeseme rukama“ apod.)

4. Pokud je dítě výrazně agresivní, informujeme vedení MŠ a dítě separujeme a zajistíme bezpečí jemu i okolí.

8. Prevence před virtuálními drogami v předškolním věku

(počítačové hry, sociální sítě, internet, virtuální videa, mobilní telefony, televize apod.)

Typ prevence v MŠ:

- využití komiksu Bezpečný internet – prevence chování na internetu pro malé děti



- citlivé pozorování pedagoga, které může poukázat na rizikové chování dítěte nepřehlížet rizikové chování
- sledovat, jaké hry děti hrají – podílíme se na výběru her i ostatních výukových programů
- uvědomovat si i kladné stránky her – rozvoj logiky, orientace, postřehu, koordinace oko – ruka, koncentrace apod.
- časová přiměřenost
- rozhovory s dětmi, na co koukají, proč tablet používají –zjistit účel
- podpora i v jiných činnostech a zájmech
- posilování zdravého sebevědomí dítěte

Projevy rizikového chování v MŠ:

- tělesné (bolest těla, únava, obezita, větší tendence riskovat –vyšší riziko úrazů, bolesti očí, astigmatismus, bolest hlavy)
- psychologické a sociální (nuda, nepravidelnost v jídle, nedostatek spánku, úbytek kamarádů, nezájem o běžné aktivity, změna používaných slov –vulgarismy, sklon ke rvačkám, šikanování, u mladších dětí neschopnost rozlišit realitu od virtuálního světa, lhaní i drobné krádeže)

První pomoc k řešení akutní situace:

- vytvoření důvěryhodného vztahu mezi MŠ a zákonnými zástupci
- nabídnout adekvátní pomoc –v určitých případech zprostředkovat kontakt na odborná pracoviště
- rozhovor s dítětem –vnímá své potíže?
- nastavení společných pravidel co lze a co ne
- důsledná kontrola dodržování pravidel s jasnými postihy za porušení
- ocenit žádoucí chování dítěte

9. Systematický rozvoj dovedností, které vedou k odmítnutí patogenu a osvojení zdravého životního stylu:

A. Aktivity dětí MŠ (se zaměřením na prožitek, znalosti a dovednosti)

- děti mají povědomí o zdravém životním stylu (co ovlivňuje naše zdraví – pozitivně i negativně)
- děti se seznamují s osobní a duševní hygienou
- děti začínají chápat formy komunikace mezi lidmi (vrstevníky i staršími)
- děti se učí vyhodnocovat rizikovost dané situace a přiměřeně na ni reagovat
- děti se učí sociálním dovednostem v kontaktu se slabším a neubližují sobě ani jinému



- děti chápou jednoduché ekologické vazby v prostředí

B. Způsoby realizace

- prožitkové učení na základě věkově adekvátních příběhů a modelových situací
- jednoduché formy komunikace
- počátky sociálních dovedností ve hře
- aktivity ke zdravému životnímu stylu
- konkrétní dovednosti
- spoluvytváření, stanovení a reflexe společných základních pravidel

Při všech školních i mimoškolních aktivitách jsou dodržována výrazná bezpečnostní opatření.

Děti jsou vždy prokazatelně poučeny o zásadách bezpečného chování a jednání.

10. Legislativní a odborné zakotvení PPŠ školy

Preventivní program školy se opírá o

- Školský zákon č. 561/2004 Sb.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. VÚP Praha, 2004 v platném znění
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č. j.

21 291/2010-28

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení čj. 24 246/2008-6

- Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance čj.

14 423/99-22

- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhl. č. 116/2011 Sb.

- Vyhláška MŠMT ČR č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků, studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhl. č.

147/2011 Sb.

- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí ve školách a školských zařízeních čj, 37 014/2005-25



- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané.

11. Garant programu

Garantem programu je Bc. Ladislava Tarčoňová, zástupkyně ředitele

V rámci své činnosti školního preventisty mateřské školy připravuje Preventivní program školy.

Navrhuje ředitelce školy jeho aktualizace a provádí vyhodnocení jeho účinnosti. O programu informuje po dohodě s ředitelkou školy pedagogy, rodiče i děti. Spolupracuje s ostatními učitelkami, dalšími odborníky, institucemi a organizacemi.

12. Spolupráce s poradenskými zařízeními, dalšími odborníky a organizacemi

1. Pedagogicko – psychologická poradna v Liberci
2. Krajská nemocnice Liberec
3. Magistrát města Liberce – OSPOD
4. Městská policie
5. Policie ČR
6. Vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů

13. Signály KID-kooperace, identifikace, důvěra

Karta k identifikaci špatného zacházení s dětmi pro školy

- Znaky rizikového chování pečujících osob
- Fyzické znaky špatného zacházení
- Znaky špatného zacházení projevující se v chování dítěte
- Postup pomoci ohroženému dítěti
- Kontakty

(Příloha karta SIGNÁLY KID)



Zhodnocení preventivního programu školy - školní rok 2024/2025

Preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání dětí po celou dobu docházky do mateřské školy. Účastní se ho pedagogové, děti, rodiče a odborníci. Tento program je vytvořen jako základní nástroj prevence sociálně patologických jevů.

Aktivita plánované v oblasti prevence byly popsány v preventivním programu školy. Do výchovně vzdělávacího procesu se podařilo zařadit spoustu preventivních témat. Věnovali jsme se osobnímu bezpečí dětí, vytváření přátelských vztahů mezi dětmi, zdravému životnímu stylu. Snažili jsme se včas podchytit a řešit výchovné problémy. Preventivní výchova byla začleněna do jednotlivých plánovaných témat – napříč celého školního roku (opakování třídních a školních pravidel, BOZ ve škole i mimo školu, spolupráce s odborníky,...). Kromě tradičních metod práce využívány i další, které se osvědčily. Naše škola se zapojila do mnoha preventivních aktivit – návštěva DOD u hasičů – prohlídka a přednášky IZS ČR, návštěva hasičů v MŠ, výukový program „Zdravý zoubek“ a „Zdravá 5tka“. Během školního roku byly naplněny cíle preventivního programu.

Vzhledem k narůstání zmíněných problematických oblastí, bude vhodné pokračovat a aktivně naplňovat školní preventivní strategii, **jako dlouhodobý záměr.**

Cíle programu

- podpořit u dětí zdravý životní styl
- seznámit děti s různými formami rizikového chování a jeho důsledky
- seznámit děti s možnostmi předcházení a řešení důsledků rizikového chování

Program usiluje především o to, aby se děti seznámily:

- se základními informacemi z oblasti rizikového chování
- s různými důvody, proč se lidé chovají rizikově
- s tím, jaké má rizikové chování škodlivý vliv na lidský organismus
- s tím, že ony samy jsou za rizikové chování zodpovědné
- s možnostmi předcházení a řešení šikany
- s nebezpečím plynoucím z manipulace s použitými jehlami a stříkačkami, s možností nákazy závažnými chorobami
- s tím, proč je důležitá existence určitých norem, předpisů a zákonů pro možnost spokojeného života každého člena společnosti
- s tím, proč je důležité brání většiny léků pouze na doporučení lékaře
- s riziky nedodržování základní osobní hygieny
- s různými typy potravin, které se řadí k tzv. zdravým nebo nezdravým



- s podstatou přátelství, kamarádství a jeho důležitosti pro lidský život
- s důležitostí pomoci v mezilidských vztazích
- s riziky kontaktu s neznámými lidmi
- s nebezpečím plynoucím z nadměrného trávení volného času ve virtuálním prostředí
- se základními emocemi a prací s nimi
- se svým tělem a naučily se mu rozumět